

Osteologinen raportti
Juankoski Akonpohja / T. Jussila 2004

Kati Salo
28.7.2004

Sisällys:

1. Johdanto	2
2. Materiaali	2
3. Metodit	2
4. Fragmenttimäärät (NISP) ja Vähimmäisyksilömäärät (MNI)	3
5. Ikämääritys	3
6. Luiden anatominen jakauma	3
7. Yhteenvedo ja tulkinta	3
8. Lähteet	4
9. Latina-Suomi sanasto	4

Liitteenä taulukko tunnistetuista luista alla

Ruutu	Kerros	Kpl	Luu	Luun osa	Laji
199/602	2	1	Dentale sin.	anterior frag.	Esox lucius (hauki)
199/602	3	1	Phalang 2	proximal frag.	Alces alces (hirvi)
199/603	2	1	Unciforme dx.	frag.	Alces alces (hirvi)
199/603	3	1	Phalang 3 (II/V)	proximal frag.	Alces alces (hirvi)
199/604	3	1	Mandibula	alveolar frag.	Cervidae sp. (hirvieläin)
200/601	2	1	Phalang 1	distal frag.	Alces alces (hirvi)
200/602	3	1	Vertebra	kokonainen	Cyprinidae sp. (särkikalat)
200/602	3	2	Vertebra	kokonainen	Pisces sp. (kalat)
200/603	3	1	Phalang 2	distal frag.	Alces alces (hirvi)
200/603	4	1	Ectopterygoideum dx.	frag.	Perca fluviatilis (ahven)
201/603	3	1	Vertebra	kokonainen	Cyprinidae sp. (särkikalat)

1. Johdanto

Tässä raportissa käsitellään Mikroliitti oy:n Timo Jussilan kaivaukselta Juankosken Akonpohjasta vuonna 2004 löydettyjä palaneita luita. Luut on lueteltu löytöruuduittain.

2. Materiaali

Materiaalista tunnistettiin yhteensä 13 fragmenttia.

Eniten tunnistettiin hirven (*Alces alces*) luita 6 fragmenttia ja yksi hirvieläimen (*Cervidae* sp.) luu.

Kaloista tunnistettiin hauki (*Esox lucius*) ja ahven (*Perca fluviatilis*), molemmat yhdestä fragmentista. Lisäksi aineistossa oli kaksi särkikalujen (*Cyprinidae* sp.) nikamaa ja kaksi tarkemmin määrittämättömän kalan (*Pisces* sp.) nikamaa.

Kaikki luut olivat palaneita ja hyvin säilyneitä.

3. Metodit

Luut tunnistettiin anatomisesti ja määritettiin kummalta puolelta luustoa ne ovat. Apuna käytettiin eläinmuseon osteologisia vertailukokoelmia ja osteologista kirjallisuutta (Lepiksaar 1981-3). Luun osa josta fragmentti on pyrittiin mainitsemaan. Anatomiset osat määritettiin lajilleen niin tarkkaan kuin oli mahdollista. Fragmenttimäärät (NISP) on mainittu raportissa. Vähimmäisyksilömäärä (MNI) pohjautuu anatomisten osien vähimmäismäärään (MNE). Fragmenttimääristä ja vähimmäisyksilömäärästä on yhteenveto taulukossa 1.

Nisäkkäiden ikämääritykset tehtiin luiden epifyysien ja diafyysien yhteenkasvamisen perusteella. Luiden anatomista jakautumaa lajeittain pohdittiin. Merkit luun työstöjäljistä huomioitiin.

4. Fragmenttimäärät (NISP) ja Vähimmäisyksilömäärät (MNI)

Taulukossa 1 on esitetty eri eläinlajien osuus fragmenttimäärän (NISP) ja vähimmäisyksilömäärän (MNI) mukaan.

Eläinlaji	NISP	MNI
<i>Alces alces</i> (hirvi)	6	1
<i>Cervidae</i> sp. (hirvieläin)	1	
<i>Esox lucius</i> (hauki)	1	1
<i>Perca fluviatilis</i> (ahven)	1	1
<i>Cyprinidae</i> sp. (särkikalat)	2	1
<i>Pisces</i> sp. (kalat)	2	

5. Ikämääritys

Kaikki hirven (*Alces alces*) ja hirvieläimen (*Cervidae* sp.) luut olivat täysikasvuisen hirvieläimen luita.

6. Luiden anatominen jakauma

Hirven (*Alces alces*) luut olivat kaikki alaraajoista läheltä sorkkia. Hirvieläimen (*Cervidae* sp.) luu oli pala alaleukaa (Mandibula). Hauen luu oli pala alaleuan etuosasta (Dentale). Ahvenen luu oli yksi ahvenen pään luista (Ectopterygoideum). Särkikalan luut olivat nikamia (Vertebra).

7. Yhteenveto ja tulkinta

Aineistossa oli eniten hirven (*Alces alces*) luita. Muita nisäkkäitä ei pystytty tunnistamaan. Kaloista aineistossa oli haukea (*Esox lucius*) ja ahventa (*Perca fluviatilis*) sekä särkikaloja (*Cyprinidae* sp.). Vähimmäisyksilömäärä oli kaikilla lajeilla yksi. Lisäksi tunnistettiin tarkemmin määrittelemättömän hirvieläimen (*Cervidae* sp.) luu ja kaksi tarkemmin määrittelemättömän kalan (*Pisces* sp.) luuta.

Hirven luut ovat luuston osista, joissa on vähän lihaa. Näin ollen ne saattaisivat olla teurasjätettä. Fragmentteja on kuitenkin liian vähän päätelmän tekoon. Luufragmenttien anatominen jakauma kalalajeittain on verrattavissa muihin suomalaisiin osteologisiin analyysihin (ks. esim. Ukkonen 2000), joissa särkikalojen luista pääosa on nikamia ja hauen luista pääosa muita kuin nikamia, erityisesti leukaluita. On myös tyypillistä että suurin osa hirven luista on alaraajoista läheltä sorkkia. Olisi mielenkiintoista selvittää tafonomisia syitä tällaisille jakaumille.

8. Lähteet

Painamattomat lähteet:

Lepiksaar, J. (1981-3): *Osteologia I: Pisces*, kurssimoniste, Göteborg

Ukkonen, P. (2000): *Saarijärvi Rusavierto, osteologinen analyysi*,
Museovirasto

9. Latina-Suomi sanasto

Alces alces	Hirvi
Anterior	Etumainen vrt. posterior
Cyprinidae sp.	Särkikalat
Dentale	Kalan alaleuka
Dexter (dx.)	Oikea
Diafyysi	Luun varsi vrt. epifyysi
Distaali (dist.)	Kauempana kehon keskilinjasta vrt. proximaali
Epifyysi	Luun pää, joka kasvaa kiinni luun diafyysiin kasvuiän päättyessä.
Esox Lucius	Hauki
Mandibula	Alaleuka
Metafyysi	Epätasaiset pinnat epifyysin ja diafyysin välissä
MNI	Vähimmäisyksilömäärä (Minimum Number of Individuals)
NISP	Fragmenttimäärä (Number of identified species)
Perca fluviatilis	Ahven
Phalang	Sormiluu
Pisces sp.	Kalat
Posterior	Takimainen vrt. anterior
Proximaali (prox.)	Lähempänä kehon keskilinjaa vrt. distaali
Sinister (sin.)	Vasen
Unciforme	Yksi ”ranteen” luista
Vertebra	Selkänikama